

N:o 197.

Af herr **P. Paulson**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag till förordning i fråga om hushållningssällskapens organisation m. m.

Då man genomgår landtbruksstyrelsens berättelse för år 1895, så redogöres der på sidan 70 och följande för »hushållningssällskapens organisation och allmänna verksamhet». De 26 olika sällskapen hafva tillsammans 31,263 medlemmar. Genom valda förvaltningsutskott ombesörjas sällskapens ekonomiska angelägenheter, men beslutas dessa för öfrigt, synnerligen när det gäller anslagsfrågor, på ordinarie eller extra sammanträden af närvarande medlemmar genom röstning »per capita». Om sällskapen rörde sig endast med medel, som voro insamlade inom deras egna områden och genom medlemsafgifter, så vore det naturligen sällskapens rättighet att efter godtfinnande förvalta och använda dessa, men nu utgöra, enligt förut återopade berättelse, ledamotsafgifterna endast 19,990 kronor 61 öre, eller 63,9 öre för hvarje medlem, och således en ringa del af sällskapens inkomster, som tillsammans utgöra icke mindre än 1,660,778 kronor 33 öre.

Bland dessa inkomster märkas 274,276 kronor 38 öre bidrag af staten för olika ändamål, hvilka naturligen äfven användas till det, hvarför de äro afsedda och för hvilka redovisning lemnas, men nu hafva sällskapen dessutom andel i bränvinsförsäljningsmedlen, hvilken andel för ifrågavarande år uppgick till den betydande siffran af 1,000,635 kronor 79 öre — för år 1896 kronor 1,015,986: 51 öre — hvilka medel ovilkorligen måste betraktas såsom af staten anvisade åt hushållnings-

sällskapen. Då nu hushållningssällskapen tilldelas så betydande belopp af allmänna medel, är det äfven statens både rättighet och skyldighet att gifva tillräckligt noggranna föreskrifter, att användningen af medlen ej missbrukas och att, framför allt vid beslutens fattande, sådana former iakttagas, att besluten äro verkliga uttryck af, icke blott den tillfälliga majoritetens, utan hela ortens åsichter.

På grund af Kongl. Maj:ts skrivelse af den 16 maj 1848 till landtbruksakademien har hvarje sällskap sina särskilda stadgar, som äro af Kongl. Maj:t stadfästade, och i hvilka det finnes bestämdt, huru angelägenheterna skola handhafvas. Formelt följas nog öfverallt de bestämda stadgarne, men då det blott fordras röstpluralitet för att ett viktigt och i betraktande till sällskapets tillgångar stort anslag skall beviljas, så händer ofta, att sällskapets medlemmar från en viss ort eller till och med från en stad talrikt tillstädeskomma för att vid rösturnan till sin fördel genomdrifva ett beslut, som helt och hållet ogillas af flertalet jordbrukare inom sällskapets område.

Medlemmarnes närvaro vid sällskapens sammanträden är blott beroende af det intresse, de hysa för der förekommande frågor, hvarför det är naturligt, att de trakter inom sällskapens områden, som äro längst aflägsna från den plats, der sammanträdena hållas, blifva svagast representerade, då det icke blott är förenadt med besvär och tidsförlust, utan äfven med kostnad att vara närvarande vid sammanträdena, och flertalet af sällskapens på landet boende medlemmar utgöres ju af mindre jordbrukare, som ej äro i tillfälle göra dylika uppoffringar. Förvissad om, att inom många sällskap ordentliga röstlängder uppgöras och upprop af närvarande medlemmar sker, vill jag dock framhålla, att det finnes sällskapssammanträden, vid hvilka röstning sker utan upprop eller så, att blott socknarne uppropas.

Då nu emellertid lika litet statsanslagen som bränvinsförsäljningsmedlen äro tilldelade sällskapen i förhållande till antalet medlemmar och ej heller till deras fria användande, utan för att främja jordbruket och dermed förbundna näringar inom respektive hushållningssällskaps områden, så torde hvar och en finna, att det nu använda sättet att rösta är, synnerligast i anslagsfrågor, ingalunda rättvist och tillfredsställande, hvarför ett verkligt behof af förändring af ifrågavarande röstgrund förefinnes.

Jag tilltror mig emellertid ej att här med bestämdhet angifva den beräkningsgrund för röstningen, som skulle vara den rigtiga, men anser mig dock böra antyda i hvilken rigtning förändringen, enligt mitt förmenande, borde ske. Sålunda anser jag, att rösträtten vid hus-

hållningssällskapens sammanträden borde utöfvas af ombud, utsedde genom per-capita-omröstning antingen sockenvis eller af de under sällskapen subordinerande gillena eller kontrakten, samt ombudens antal vara beroende af fastighetstaxeringsvärdet inom det området, för hvilket de voro utsedde. Då jordbrukets främjande väl får anses vara hufvudsyftet med hushållningssällskapens verksamhet, så torde det vara rättvist och billigt, att jordbruksfastighet röstade för fulla taxeringsvärdet, men annan fastighet endast för hälften eller möjligen en fjerdedel deraf. Andra beräkningsgrunder för röstningen, såsom den odlade jordens areal eller folkmängden inom filialafdelningarne, kunna jemväl påpekas.

Då nu emellertid hushållningssällskapen disponera öfver så betydande belopp af allmänna medel, som ofvan anförts, och då, som jag nu sökt visa, i hushållningssällskapens stadgar saknas garantier för att dessa medel på ett tillfredsställande sätt handhafvas och användas, så torde det vara statens pligt att stadga mera nöjaktiga bestämmelser rörande sällskapens hela organisation, hvarför jag härmed får vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till allmän förordning med närmare bestämmelser för hushållningssällskapens organisation, särskildt innefattande stadgande i fråga om en likartad och rättvis röstgrund för besluts fattande i sällskapens alla ekonomiska angelägenheter.

Stockholm den 2 februari 1898.

P. Paulson.